

Uit den Griekschen Sagentijd.

Ik begin met eenige uitdrukkingen af te schrijven: een Achilleshiel — het paard van Troje binnenhalen — de draad van Ariadne — Ikarosvleugels — een twistappel werpen — een Paris-oordeel — de Nestor onzer letterkundigen — een Sisyphusarbeid verrichten — een Panischen schrik veroorzaken — een Tantaloskwelling ondervinden — in Charons boot stappen — een Danaïdenvat vullen. Sommige van deze uitdrukkingen worden zelfs in de spreektaal gebruikt; andere komen alleen voor in de schrijftaal, zoo niet in de algemeene, dan toch in de litteraire. Velen lezers zijn namen als Apollo, Iphigenia, Palamedes, Telemachus, Patroclus, Hector, Phaëton, Herkules, Niobe e.a. niet onbekend.

Wie wat meer dan gewone ontwikkeling heeft opgedaan, weet bij enkele namen wel iets te vertellen. Misschien zou het de moeite loonen, in enkele artikelen wat mee te deelen omtrent de Grieksche goden en halfgoden, uit den sagentijd van Griekenland, waardoor dan tevens de beteekenis van verscheidene spreekwijzen in onze eigen taal duidelijk zou worden. Als dergelijke voorlichting in „Timotheüs” begeerd wordt, hooren we er wel meer van. Wie wat doet aan letterkunde-studie, en ik denk hier allereerst aan onze onderwijzers, die voor de hoofdkte werken, raad ik aan, af en toe eens wat te lezen over de goden- en heldensagen der klassieke wereld.

Een reeks verhalen vormen den cyclus van den legendarischen oorlog tegen Troje, die ongeveer 1200 voor Christus gevoerd moet zijn en tien jaren moet geduurd hebben. Misschien hebben deze vertellingen een historische kern.

Maar al zou dit moeten toegegeven, dan nog zou ieder bij de lezing dier vertellingen al spoedig bemerken, hoe de wildste fantasieën hier de historie deden schuil gaan.

Als we mogen aannemen, dat vele daden van z.g. heroën de werking van natuurkrachten afbeeldden, dan bewijst dit, dat de verhalen dier daden tot den oertijd behooren. Tot den tijd, waarin ook het sprookje ontstond, dat eveneens elementen bevat, die aan het natuurleven herinneren. De oude Heidensche dichters lieten in die mythische verhalen goden en menschen bij elkander leven; ze vermenschelijken het goddelijke en ze vergoddelijken het menschenlijke, als zochten ze naar een verzoening tusschen die twee.

Gevonden hebben ze die verzoening niet, al toont menig kunstproduct vernuft van den eersten rang.

In Ilias en Odyssee, twee zangen, die de Grieken beschouwden als het werk van Homerus, schittert dit vernuft allen tegen, die iets voelen van de schoonheid van taal-scheppingen. Ook, al kan men de epen slechts in vertalingen genieten.

En wat treft dan wel 't meest en 't eerst bij de voorstelling der voor 't grootste deel gefingeerde feiten?

Dat de godenwereld niets anders is dan de afbeelding der menschenwereld.

In het beeldhouwwerk moge dikwijls gestreefd zijn naar de meest volkomen harmonie bij de soberheid van lijn, naar evenredigheid en evenwicht in houding en uitdrukking, in de dichtkunst leeft de hartstocht zich uit in de bitterste wraakoefeningen, de hartstocht, die aan 't verstand de teugels ontwingt.

Het menschenlijk booze is ook gevaren in de goden, en in hun wereld is het alles berekening. Zij zijn volleerd in den grooten strijd, dien ze strijden, volleerd in krijgsliden. In de godenwereld verteert de jaloezie het geluk — de toorn bliksemt uit het alziend oog — er wordt gehaat en gedwarsboomd en het verhevene openbaart er zich slechts als woeste almacht. Daarom kan de kennis van den invloed dezer goden op de menschen niet bevredigen en

dacht zich de Heiden in het Fatum nog een hogere macht, die zelfs de goden beheerschte in blinde willekeur. Hunlieder afgoden zijn.... een werk van des menschen handen; geschapen door den menschelijken geest, die z'n modellen zocht en vond in de onmiddellijke nabijheid. Het was aldoor, ook bij de besten, een tasten, een zoeken, maar tot vinden kwam het niet.

Kon het niet komen, omdat de openbaring van het Goddelijke in de Heidenwereld geheel onvolkomen was.

Als God Zich openbaart, ontstaat het Godsbegrip.

En hoe volkomener Hij zich openbaart, hoe rijker dit begrip wordt. Al hebben de edelste denkers der klassieke wereld het zelfs zoover gebracht, dat ze het wereldprobleem hebben meenen te moeten oplossen in het geloof aan een verzoening der wereldschuld, hoe die verzoening zou kunnen geschieden, wisten ze niet.

Alleen het licht van Gods geopenbaarde waarheid wijst hier den weg. En wie door dit licht bestraald wordt, begint met te erkennen, dat er tusschen het Goddelijke en het menschenlijke een oneindige afstand is, waar dit menschenlijke door zonde werd bedorven. Maar belijdt tevens, hoe alleen door God de verzoening tusschen den mensch en Hem kon worden aangebracht en is verworven door den Christus, die Zichzelven vernietigde, doch als Middelaar Gods en der menschen het woord der verlossing spreken kon, waardoor zondaren konden bevrijd en hersteld in de gemeenschap met God.

Oneindig hoog boven de fantasieën der klassieke wereld, die een godendom schiepen, dat bevekt was met de zonden van het menschen, staat de Godsopenbaring, die ons met eerbied vervult voor den eenigen God, die in Christus Jezus onze God en Vader wil zijn, Wiens barmhartigheden zich uitbreiden over een gevallen menschenheid, om haar te redden van den vloek.

Ter illustratie: de wegvoering van Briseis door Agamemnon. Agamemnon was met zijn broeder Menelaos naar Troje getrokken, om deze stad te doen vermeersteren.

Negen jaar was er reeds om Troje gestreden, doch zonder succes. Op een der rooftochten was Chryseis, een dochter van Chryses, een priester van Apollo, buitgemaakt. Agamemnon ontving haar en maakte haar slavin. Tevergeefs bood Chryses hem een losprijs. Maar deze wendde zich tot Apollo en riep de hulp van dezen god in. Apollo verhoorde de smeekbede en daalde van den Olympus neer met boog en pijlen. Hij spande het koord en schoot de schichten af naar het Grieksche leger. Elke pijl trof en veroorzaakte de pest.

Toen riep Achilles een volksvergadering bijeen, waarop de priester Calchas de reden noemde van het woeden der epidemie. Om haar te stuiten zou Agamemnon Chryseis de vrijheid moeten geven. Dit wilde de koning alleen, als hem een andere schoone tot slavin werd, een schoone van gelijke waarde als Chryseis.

Zulk een slavin bezat Achilles. Hem was Briseis geschonken, en ondanks de woede van den held, een woede, die door Pallas Athene werd bedwongen, haalde Agamemnon Briseis uit de tent van Achilles. Deze daad brengt een keerpunt in de historie van den strijd. Achilles onttrekt zich en zal niet eer zich weer opmaken tegen Troje, voordat Briseis hem is teruggegeven, en zijn wapenrusting, waarin Patroclus zich kleedde, in de handen van den vijand is geraakt.

Tot zoover de sage.

Rijk moge ze zijn aan verbeelding; van waarde voor de kennis van het oudste Grieksche leven, haar invloed moge belangrijk wezen zelfs voor de talen der volken, die aan haar tal van beelden ontleenden, hoe ver staat ze achter bij het profetische woord, dat zeer vast is en waarop we allen hebben acht te nemen als op een licht, schijnende in een duistere plaats.

Geen ander woord is met dit te vergelijken, omdat dit alleen wijs maken kan tot zaligheid.

A. L. v. H.

Agamemnon voert Briseis weg.